

2. Травин В. В. Стили управління і ротації керівництва. Навики діяльності / В. В.Травин // Кадровий менеджмент. - №8. - 2006.
3. Васильченко О. Соціально-психологічний клімат: діагностика і формування / О. Васильченко // Довідник кадровика. - 2006. - №3. - С.45 –61.
4. Скібіцька Л. І., Скібіцький О. М. Менеджмент. / Л. І. Скібіцька, О. М. Скібіцький // Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. – 416 с.

УДК 373.29

Чекан Оксана Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики дошкільної освіти,
Дранчак Марина Василівна,
магістр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАСТУПНОСТІ ЯК ПЕДАГОГІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Проблема наступності характеризується об'єктивним і всезагальним характером, маючи своє відображення у суспільстві, природі та пізнанні. У кожній окремій сфері вона носить конкретний зміст, який має свої особливості.

Зміст принципу наступності можна дослідити у філософському розумінні цього поняття. У філософському енциклопедичному словнику наступність визначається як зв'язок між різними етапами чи ступенями розвитку, сутність якого полягає у збереженні тих чи інших елементів цілого чи окремих його характеристик при переході до нового стану.

Принцип наступності у філософії досліджували Є.О. Баллер, Б.С. Батурін, Г.М. Ісаєнко, Б.М. Кедров та ін. Є.О. Баллер вивчав проблему наступності в розвитку культури і вважав її суттєвою особливістю те, що тут не виникає одноактних революцій, які відміняють, на зразок технічних революцій, закладені традиції. Він підкреслював, що в мистецтві нове відкриття не перекреслює набуті цінності.

Поняття наступності торкається багатьох сторін буття людини і відображається в таких науках, як психологія, педагогіка, соціологія. Розглядаючи наступність як педагогічну категорію, у педагогічному словнику знаходимо таке трактування: «Наступність – зв'язок між етапами процесу розвитку в природі, суспільстві, пізнанні, при якому на кожному наступному етапі зберігаються, відтворюються на новій основі елементи і характеристики попередніх етапів». Наступність навчання тут розглядається як один із принципів дидактики, який вимагає формування знань, умінь і навичок у відповідному порядку, з тим, щоб кожний елемент навчального матеріалу логічно пов'язувався з іншими, а наступне опиралося на попереднє і готувало до засвоєння нового.

У педагогічній енциклопедії, зокрема, зазначено, що наступність у навчанні полягає у встановленні необхідного зв'язку і правильного співвідношення між частинами навчального предмета на різних ступенях його вивчення. Поняття наступності характеризує також вимоги, які пред'являються до знань і умінь учнів на кожному етапі навчання, форм, методів і прийомів пояснення нового навчального матеріалу і до всієї наступної роботи з його засвоєння.

В українському педагогічному словнику С.У. Гончаренко розглядає наступність у навчанні як послідовність і системність у розміщенні навчального матеріалу, зв'язок і узгодженість ступенів і етапів навчально-виховного процесу.

Наступність як психологічна категорія розкривається у словнику-довіднику з психології наступності, де дається таке визначення: “Наступність, спадкоємність – зв'язок між різними станами або щаблями розвитку, сутність якого полягає у збереженні тих чи інших елементів цілого або окремих його сторін організації при переході одного етапу до іншого і взагалі при будь-яких інших якісних змінах. Наступність у навчанні – послідовність і системність у розташуванні навчального матеріалу, зв'язок і узгодженість ступенів і етапів навчально-виховної роботи... Характеризується усвідомленням пройденого на новому, більш високому рівні, підкресленням набутих знань новими, розкриттям нових зв'язків, завдячуючи чому якість знань, умінь і навичок підвищується”.

Проблема наступності, охарактеризована в педагогічній психології, полягає в тому, що у змісті та формах навчально-виховної роботи дошкільного закладу передбачаються елементи змісту і форм роботи школи, а школа у свою чергу враховує особливості навчально-виховної роботи з дітьми в дошкільному навчальному закладі (далі – ЗДО, заклад дошкільної освіти), ступінь підготовки дітей до навчання у школі. Наступність – одна з основних умов системності навчання – одного з основних принципів дидактики, утворення динамічних стереотипів, що є психофізіологічною основою навчальних умінь і навичок.

Отже, проблема наступності є предметом вивчення різних наук і в кожній галузі вона відрізняється своїм змістом і характером, проявляючись як принцип, категорія, явище, спосіб, правило, засіб, фактор, закон чи умова. У кожній сфері наступність має свої особливості й значення – як філософське, так і конкретно-наукове: психологічне, педагогічне, дидактичне. Наступність як педагогічна категорія характеризується багатофункціональністю і в дидактиці трактується як:

- принцип дидактики, у відповідності з яким знання, уміння й навички повинні формуватися у певному порядку: коли кожен наступний елемент навчального матеріалу взаємопов'язується з попереднім, опирається на нього й готує до засвоєння нового;

- встановлення зв'язку, послідовності, системності та правильного співвідношення у розміщенні частин навчального матеріалу на різних етапах його вивчення;

- зв'язок та узгодженість у використанні методів, прийомів, форм і засобів навчання;
- зв'язок етапів навчального процесу.

УДК 37.018.3. 47.7. (09) «XIX/XX»

Черепаня Марія Тарасівна,
аспірант,
Мукачівський державний університет

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ В м. ВІНОГРАДІВ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Поява інституту соціальної педагогіки в Україні знаменувала кардинальний поворот у ставленні суспільства до проблем дитинства й молоді. В умовах глибоких перетворень у країні, які супроводжуються великою кількістю соціальних, економічних, морально-психологічних та інших проблем, допомога дітям-сиротам та дітям, які позбавлені батьківського піклування та знаходяться в закладах інтернатного типу є актуальним завданням. Сьогодні назріла потреба конструктивно-критичного і творчого осмислення позитивного досвіду минулого з організації діяльності закладів інтернатного типу, що збагатить сучасну педагогіку новими фактами й теоретичними положеннями. Об'єктивний історико-педагогічний аналіз їх розвитку та подальше творче використання результатів з урахуванням нових вимог і можливостей держави, дадуть змогу якісно оновити й удосконалити організацію діяльності сучасних закладів інтернатного типу.

В історико-регіональному аспекті проблеми виникнення, становлення та розвитку інтернатних закладів, дитячих будинків і притулків на території сучасної України досліджувалися А. Аблятиповим (становлення та розвиток інтернатних закладів АР Крим у 1920 – 2000 рр.), О. Ільченко (виховання дітей-безпритульників на Полтавщині в 20 – 30 рр. ХХ ст.), Н. Касьяною (боротьба з безпритульністю та бездоглядністю в Донбасі 1943 – 1953 рр.), М. Соловей (діяльність дитячих будинків Донбасу у 1943 – 1965 рр.), та ін. Серед закарпатських науковців питання організації життєдіяльності інтернатних закладів вивчалось Б. Качуром, А. Машкаринець-Бутко, П. Стрічком, М. Талапканичем, В. Химинцем. Разом з тим, слід зазначити, що їхні дослідження переважно інертпретують розвиток закладів інтернатного типу періоду після 1945 р., коли Закарпаття ввійшло до складу Української Радянської Соціалістичної республіки.

З метою визначення стану дослідження цієї проблеми нами проаналізовано історично-педагогічну й психологічну літературу, нормативно-правові документи в галузі освіти, унаслідок чого уточнено декілька вихідних положень щодо діяльності дитячого будинку в м. Надьсевлюш (тепер - м. Виноградів, Закарпатська область) на початку ХХ століття. Вважаємо за необхідне поточнити, що цей дитячий будинок є діючим і на сьогоднішній

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>